

REFERENCES

1. Zhidkov O. A., Krasheninnikova N. A., Savelyev V. A. (2003), *History of state and law of foreign countries*, Norma Publ., Moscow, part 1, 624 p. (rus).
2. Vorotilin Ye. A., Leyst O. E., Machin I. F. (2002), *History of political and legal doctrines*, Zertsalo-M Publ., Moscow, 688 p. (rus).
3. Krasnokutskiy O. V. (2013), The interrelation of political and legal consciousness as regularity formation and development of the ideology of the state building, *New paradigm*, 116, pp. 76-88 (ukr).
4. Krasnokutskiy O. V. (2008), Features development of state power at different stages of history: authoritarian model and democratic model of state governance, *Culturological herald: scientifically and theoretical yearbook of Lower Dnieper*, 21, pp. 139-145 (ukr).
5. Lenin V. I. (1972), About the Junius pamphlet, in V. I. Lenin, *The Complete Works*, Political Literature Ukraine Publ., Kyiv, vol. 30, pp. 1-15 (ukr).
6. Mikhalchenko N. I. (1981), *Political ideology as a form of social consciousness*, Naukova dumka Publ., Kiev, 262 p. (rus).
7. Platon (1998), Laws, in Platon, *The State. Laws. Politician*, Mysl Publ., Moscow, pp. 383-716 (rus).
8. Volovyk V. I., Lepskiy M. A., Butchenko T. I., Krasnokutskiy O. V. (2011), *Social Philosophy*, Prosvita Publ., Zaporizhzhia, 376 p. (ukr).
9. Tsitseron M. T. (2009), About the State, in H. H. Demydenko (author and compiler), O. V. Petryshyn (Eds.), *History of doctrines of the law and the state*, Pravo Publ., Kharkiv, pp. 78-81 (ukr).

© Краснокутський Олександр
Надійшла до редакції 29.04.2014

УДК 101.1:316

ПАСЬКО ЯРОСЛАВ,

*доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціології
Донецького державного університету управління*

ПОСТРАДЯНСЬКА МОДЕЛЬ ПАМ'ЯТІ: ЗІТКНЕННЯ ДИСКУРСІВ

У статті розглядаються нормативні виміри національної пам'яті, а також проблеми, що пов'язані з пострадянською моделлю пам'яті та її концептуалізацією в українському суспільстві. Автор фокусує увагу на соціальних та культурних детермінантах, процесах формування та розвитку радянської моделі пам'яті, її втіленням в радянському та пострадянському світі. Дослідник зачіпає проблему зіткнення радянського та пострадянського дискурсів в контексті формування ідентичностей. Дослідження актуалізує дискурсивні проблеми, проблематику цінностей у ракурсі різних фреймів пам'яті та належності до певної соціокультурної традиції, її сумісності з вимірами моралі, збереження правових норм, соціальної відповідальності, солідарності та відкритості до змін. Синтезуючи різні підходи до цінностей, до розвитку соціальних інститутів автор досліджує роль і значення змін в Центральній Європі у процесі реконструкції національної пам'яті в Україні. У статі концептуалізується значення культурних та правових підвалин в процесі соціальної реконструкції, які формують базові підвалини історичного сприйняття різних соціальних страт та прошарків. Відзначається, що слабкість правових підвалин, неповага до законів, традиції революційної доцільності є серйозними перешкодами для імплементації центральноєвропейської моделі історичної пам'яті, важливої для започаткування комплексних змін у кордонах Європейського Союзу. У цих умовах метою демократичних соціальних груп є створення позитивних умов для еволюції та комплексної трансформації історичної пам'яті на основі інтеріоризації спільного з Європою історичного досвіду, символічного та ціннісного спадку. Важливим для автора статі є також формування громадянського суспільства як важливої універсалиї для формування спільної пам'яті.

Ключові слова: пострадянська пам'ять; моральний дух; моральні цінності; права людини; європейська пам'ять; Центральноєвропейський дискурс; відновлювальне правосуддя; виконання законів; солідарність.

In the paper the author will focus on the legal and moral dimensions of post soviet thinking, as well as the rules, principles and foundations that are problematic in the

development of historical memory in Ukraine and Central European countries. It will be argued that European integration within the context of the European Union create

historic opportunities for the creation and restoration of a common European memory.

However this process is full of contradictions and difficulties. The elites and the general public of post soviet Eastern European countries conceive laws, rules and norms in a way that is incompatible with their countries' heritage of constitutional processes, historical and cultural mentalities.

On their part, the legal framework in many post soviet post communist countries, including Ukraine, has ambivalent attitudes in regards to a European memory. In Ukraine, this includes a destruction of the national identity, minimalization of the importance of law and the prevailing practice of social manipulation of historical memory which includes the neglect of the values of democracy and human rights. The socialist and Marxist human rights conception of the lack of emphasis on individual egoism and human right is a part of the social history of Ukraine. This inherited vision continues in the post soviet consciousness as reflected in the ongoing power and activity of social groups in Ukraine.

The isolation of our country from European consciousness has resulted in a continuing pattern of socio-cultural degradation and social alienation. This post soviet influence is particularly visible in current social relationships and the dominance of old constitutional and legal foundations which distances our culture from its European social foundations. The discrepancy between post soviet and European legal thinking is not only on the dichotomy between collectivism and individualism. The contrast includes a European experience of laws which are attached to culture and morals versus a soviet system which adheres to constitutional foundations which are state controlled - which is still the primary force behind current Ukrainian society. In post soviet Ukraine the role of civil society in the evolution of social memory is decreasing in both individual and collective memories.

Studies of Ukrainian social process show the lack of flexibility to social change, the ongoing weakening of a sacred and secular sense of belonging to European socio-cultural traditions. In addition, there is a limited identification and solidarity of post soviet groups with the problems of a national memory, including memory of victims from the soviet regime. Civil society, which includes groups and communities, face a challenge of how to transform our soviet heritage into post soviet European values. In public there is active discussion about changes in social institutions and political development, while the question of the national memory and its legal and moral connections is largely ignored. Does the post soviet model have anything to do with European memory? Does this model provide the prerequisites for cultural and social changes and European development? Does it help to overcome the lack of solidarity and social conflict in society? These and similar questions stir up public opinion among people in Ukraine with different values and historical experiences. At present one may posit that in Ukraine an unstable model of post soviet memory is dominant.

This model has its own foundations, mechanisms of reproduction and powerful forces of support at both the level of social institutions and everyday practice. Its legacy includes both communism and colonialism:

- coexisting soviet symbols, traditions, history of violence and Russian narratives of soviet memory;
- standards of cultural consumption, client-patron identity.

It is easy to predict the future of a post-soviet model of memory without new cultural and moral foundations. Such memory in historical perspective is a good example of social amnesia, alienation and return to the past epoch of moral corrosion, the embodiment of historical injustice, individual dependence on the state's intrusion in personal private sphere, the rejection of private property rights, and the annihilation of authentic individual and collective forms of social life.

A loss of core values by post-soviet communities leads to constitutional and legal disorder, the disintegration of European based legal frameworks by Ukraine's civil society, both "old class and new class". The continuation of negative national cultural patterns that has been the basis of the soviet heritage of fighting does not correspond with principles of European development, or provide justice for groups which suffered during the totalitarian regime. This strategy does not agree with the socio-cultural and historical foundation of European thinking:

- Pre-modern dimensions of religious culture;
- Secular dimensions of a national memory;
- Moral factor of the observance of law.

In the context of Ukrainian post-soviet transformation, the intellectual community appeals to the implementation of the process of rethinking the social role of the past and to critique our totalitarian heritage. The critical voice of the Ukrainian intellectuals is stronger after the collapse of the Soviet Union and the shaping of a Ukrainian independent state. The core of new ideas was reflected in the people's appeal to a moral dimension of memory transformation, and in the emphasis on the role of civil society in social changes. The activities of some groups of intellectuals are more than just a sum of individual activities, but provide a space for close interaction, association, moral norms and rules.

It is especially important to consider the normative issues of historical development, the ethical role of victims of the soviet regime in the context of its belonging to certain socio-cultural traditions, its compatibility with the dimensions of morality, social responsibility and active participation in the social reconstruction process to overcome corruption and nepotism. The domination of a soviet historical frame in contemporary Ukrainian society does not reflect the tendency of civil society groups towards a common European memory and values, cultural and social changes in our society, as well as efforts towards a sustainable development of our country. At the same time, the influence of European socio-cultural and ethical foundations in Ukrainian society is not sufficient for our reconstruction.

In post-soviet Ukraine the recognition of European's model of memory was not incorporated into social practice for several reasons: 1) the pre-modern discourse of values (theological and theoretical reflection) and the socio-cultural foundation was weaker than in European and central European countries, 2) the collapse of the idea of national culture, the decreasing role of the observance of law and social rights in society took place as part of a colonial narrative and social memory, 3) the autocratic intrusion into the public and private sphere became an indispensable part of post-soviet stagnation. In this regard, Ukrainian policies are rooted in totalitarian thinking and serve as an instrument of autocratic control. Ukrainian post soviet elites aim at self-profit and at minimal changes, and a orientation to compromise with the system of a corruption network and patron-client relationship.

This stagnative outlook still dominates the post soviet social life of a great part of intellectual elites. There are no spirit motivations for changes inside the Ukrainian society, where a great part of communities continue to serve as agents of the colonial past. As a result, the Ukrainian national narrative is centered around the issues of Said's post colonial studies and the representation of the post-colonial frame expressed by annihilation of unique cultural values as well as alienation from horizontal communication, solidarity and cultural ethos.

We can summarize that in the post-soviet period, the triumph of reduced forms of legality have taken place. The strong historical identity and national Ukrainian memory connected with a common European heritage has been destroyed. The social polls have focused on the situation of a destruction of national values. This situation is not easy to overcome. In recent years Ukrainian society has faced a serious threat of a crisis of the authentic national dimensions of culture, social network and morality: the dismantling of identity in the cities and rural areas of Western and Central Ukraine, and a total destruction of natural law principles that is an important part of shaping social trust in any society.

In most cases attempts to import European institutions and norms in post-soviet reality has been unproductive in the context of the marginalization of Ukrainian values. We can observe serious obstacles for memory changes in society, where more than 60% of people have declared their adherence to shadow economy patterns and other forms of illegal activity. Our society lacks the foundations for law and cooperation on a moral basis. The core of the problem lies in the absence of the European memory of common values and the separation between Eastern and Western Ukrainians. European values are perceived in Eastern and Southern Ukraine as being initiated by the Catholic-Protestant communities of Western Ukraine, and are felt to constitute a grave threat to the Orthodox identity, to its unity and uniqueness. The Ukrainian model of history's legitimacy is different from European ones and "based not so much on national symbols, values and free private choice as on those forms of historical memory which are connected with the destruction of Lebenswelt (Lifeworld)" [1] (we can observe lack of Weber's spirit of social changes or Castels' innovative ethics).

At the same time some positive changes in the constitutional area are taking place. The contemporary Ukrainian constitution is oriented to social reforms that reflect the process of democratization and compromise between parliament and the presidential branches after the free elections. As with many other post communist constitutions, it was written by a small group of insiders who were more oriented to European traditions and norms. As A. Sceppele pointed out: "that frankly speaking, the present Ukrainian Constitution is a set of sweeping amendments to law XX of 1977 and all the changes to the Ukrainian laws occurred out of the framework of Soviet Laws" [2].

In this context, after the Orange Revolution there were hopes for the positive implementation of European legal norms in Ukrainian society at various levels: of personal autonomy and collective freedom of people. The Orange Revolution stimulates many authors to talk about the humanization of the Ukrainian constitution that imposes its own logic on the democratization of laws, the parameters of civil liberties, protection of common rights, liberalizing of the democratic foundation, and the

establishment of collective and individual rights as an indispensable part of a new law framework. Most of these rights were borrowed from international human rights agreements that Ukraine had signed in the Soviet period with European countries. Many of these rights were an illusion in Soviet real life and had to be redefined in the Ukrainian new constitution.

But at the same time the role of restorative justice in Ukrainian constitution is minimized, as well as the process of compensation for victims of unlawful arrests and prosecution. There is no protection of individual and collective rights on the practical level. Some parameters of the constitution are regulated informal norms, and the domination of illegal frameworks in our society that is a problem for social integration. Due to the influence of corruption there is a narrow regulation of the sphere of ownership and a lack of legal regulation of secular and sacral aspects of memory. At the present time, the right of biasness and innovative groups are regulated by old norms. The result of this is the deregulation and fragmentation of social changes in the constitutional process.

This problem is in close continuity between Soviet and post-soviet models of memory. The legacy of our Soviet past contributes some general problems regarding these discourses as well as the cultural conditions for a shadow economy and a patron-client capitalism, postcolonial underdevelopment and the degradation of solidarity dimensions. In this context, the lack of social capital and NGOs, and a weak civil society are related to the model of oppression and moral corrosion in society. We can observe the deficit of democratic norms and institutional control of society over those in power.

A weak civil society means that there is no strong and active social force which can promote to overcome the relics of soviet social memory and colonial heritage: to dismantle political and organizational corruption and vertical forms of social organization.

Ukrainian post soviet experience proves the weak rule of culture and law in the process of social reconstruction. The lack of legal consciousness, disrespect for the law, the spread of rooted traditions of revolutionary purposefulness and the post soviet style telephone justice are serious obstacles for changing the post soviet frame.

In this context it is very important to estimate the role of European dimensions in Ukraine and in Central Europe. Unlike Europe, where the idea of cultural foundations of memory was imperative in the consciousness of social groups for a long historical time, in Ukraine the role of cultural and moral foundations are in sharp contrast to Western and Central European ones, are separated from Christian norms and past historical traditions. It is a fact that European historical memory is based on the common foundation of collective memory such as Christian personalism, toleration and respect towards individual and collective liberties. This foundation creates a new constitution's spirit enacted in Europe. As Francis Horsher states: "The recent literature on Central European constitutionalism keeps telling us they serve to reaffirm the national identity and national memory... Constitution and its substantial preambles are more common among Central European nations that experienced foreign or international tyranny than in the constitutions of established democracies. The self-esteem and self identification in the process socio-cultural changes can help in their modification" [3].

The Central European constitutions are stricter in this

respect than the Ukrainian one. They express the national basis of Central European identity and historical memory (a type of spiritual unity). Thus we can observe the clash of discourse inside of post totalitarian space. The first one represents socio-cultural orientation to values of tolerance and recognition which serve as a prerequisite of the formation memory to Europe historical memory. The second one represents the rudiment of soviet exclusive memory that does not conform to such fundamental values as morality, truth, justice, solidarity and confidence.

At the same time a part of the post soviet Ukrainian groups have firm moral convictions and are focused on various dimensions common with Central Europe historical memory. A new innovative group of intellectuals is more oriented to their moral mission of cultural protection of national memory and the implementation of the ideal of national revitalization. Their purpose is the

transformation of post-soviet memory towards new memory dimensions based not so much on political declarations and some changes in the political sphere, but rather on those forms of social integration which are connected with the shifting of values and the de-sovietization of Ukrainian society. The observance of law as well as new cultural foundations in society can be an important factor of historical changes in forming a new model of memory.

REFERENCES

1. Tompka M. (2012), *Strengthening Solidarity and Civil Society*, CRVP, Washington, p. 41 (engl).
2. Scheppelle K. (2010), *Constitutional Interpretation after Regimes of Horror*, CRVP, Washington, p. 34 (engl).
3. Horsher F. (2009), *Central European Constitutionalism. Legal Institutions and Collective Memories*, Oxford and Portland, Oregon, p. 67 (engl).

Пасько Ярослав,

*доктор философских наук, профессор, профессор кафедры социологии
Донецкого государственного университета управления*

ПОСТСОВЕТСКАЯ МОДЕЛЬ ПАМЯТИ: СТОЛКНОВЕНИЕ ДИСКУРСОВ

В статье рассматриваются нормативные измерения национальной памяти, а также проблемы связанные с постсоветской моделью памяти и ее концептуализацией в украинском обществе. Автор фокусирует внимание на социальных и культурных детерминантах, процессах формирования и развития советской модели памяти, ее воплощением в советском и постсоветском мире. Внимание автора приковано к столкновению советского и постсоветского дискурсов в контексте конфликта идентичностей. Исследование поднимает дискурсивные проблемы, проблематику ценностей внутри различных фреймов памяти в ракурсе принадлежности к определенной социо-культурной традиции, ее совместимости с измерениями морали, соблюдения закона, социальной ответственности, солидарности и открытости к изменениям. Синтезируя различные подходы к ценностям, к развитию социальных институтов автор исследует роль и значение изменений в Центральной Европе в процессе реконструкции национальной памяти в Украине. В статье концептуализируется значение культурных и правовых оснований в процессе социальной реконструкции, которые формируют базовые основания исторического восприятия различных социальных страт и слоев. Отмечается, что слабость правовых оснований, неуважение к закону, традиция революционной целесообразности являются серьезными препятствиями для имплементации центрально-европейской модели памяти, благоприятной для комплексных социальных изменений в границах европейского союза. В этих условиях целью демократических социальных групп является создание благоприятных условий для эволюции и комплексной трансформации исторической памяти на основе общей интериоризации совместного с центральной Европой опыта, символического и ценностного наследия. Важным для автора статьи является также формирования гражданского общества как универсалии европейского единства.

Ключевые слова: постсоветская память; моральный дух; моральные ценности; права человека; европейская память; Центрально-Европейский дискурс; восстановительное правосудие; исполнение законов; солидарность.

Pasko Yaroslav,

Ph.D., Professor, Department of Sociology of the Donetsk State University of Management

POST SOVIET MEMORY FRAME: THE CLASH OF DISCOURSES

This paper considers normative dimensions of the memory of Ukrainians and the problem related to the post soviet model of memory in Ukrainian society. The author emphasizes the social and cultural determinants of the process of formation and development of soviet model of memory, its conceptualization in the Soviet and Post soviet world. The analysis is centered on the clash of European and post soviet discourses in the context of the conflict of identities. The paper raises some general problems regarding these discourses as well as the development of values within the antonymic memory frames in the context of its belonging to certain socio-cultural traditions, its compatibility with the dimensions of morality, the observance of Law, social responsibility, solidarity and openness too changes. Sintering the different approaches to the values, experience of formation and evolution social institutions, it also explores the role of Central European changes in the process of memory reconstruction in

Ukraine. The paper considers cultural and law foundations of social reconstruction and problems related to historical foundation of different groups and communities. The article emphasizes that the lack of legal consciousness, disrespect for the law, the spread of rooted traditions of revolutionary purposefulness and the post soviet stile telephone justice are the serious obstacle for changes of post soviet frame and changes within European Union. In this context the aim of social groups is oriented to their historical memory transformation as well as the development of common European experience, symbolic and values heritage. At the same time the role of civil society as European foundation for historical changes is analyzed.

Key words: Post soviet memory; Moral ethos; Moral values; Human rights; European memory; Central European discourse; Restorative justice; Enforcement of the adherence to laws; Solidarity.

© Пасько Ярослав

Надійшла до редакції 10.04.2014

УДК 141.7

ТУРЕНКО ОЛЕГ,

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Донецького юридичного інституту держави і права

ЗЕМНА МІСІЯ ЦЕРКВИ ТА ЇЇ ПРАВО НА ПРИМУС У ДОКТРИНІ СВ. АВГУСТИНА

У статті досліджується місія церкви та її право на примус у справі синхронізації індивідуального й колективного й розкривається її соціальна спрямованість у доктрині св. Августина. Виявлено, що вчення Августина про церкву концентрувало в собі декілька універсальних концептів, які надають можливість поділяти містичну спільність на ієрархічні рівні й виправдати найвище право церкви на "люблячий примус" недосконалих. Цей гнучкий принцип створював підґрунтя синхронізації індивідуального й колективного та визнавав його два інструменти: християнську державу, що отримує вищу санкцію носія меча Господа, і чернечий спосіб життя вірян - у відлюдненному та автономному стані споглядання вічних сутностей душі, у послуху.

Ключові слова: церква; місія; "люблячий примус"; св. Августин; синхронізація; індивідуальне; колективне.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Особливе значення для формування західної цивілізації, її соціально-політичної еволюції відіграв католицизм, його доктрина церкви. Католицька теорія церкви спромоглась поєднати політику й релігію та сформувати соціальні інститути, які спрямовували соціокультурні й політичні рухи в християнське русло. Більш того, католицька доктрина церкви змогла віднайти теологічно-філософські принципи й шляхи синхронізації трансцендентного й іманентного, гармонізувати інтереси й прагнення індивідуального й колективного, поєднати теорію з практикою та підпорядкувати собі державу. Звісно, визначені завдання церква вирішувала поступово в міру історичних змін. Утім, ключові принципи побудови церкви, учення про її сутність і земну місію були вироблені в ранньому середньовіччі. Ключовою для католицької доктрини церкви стала доктрина св. Августина, який бачив її історію як "ходу Бога на землі" [1, с. 190].

В анонсованому питанні автор буде спиратися на праці С. Аверінцева, М. Гарцева, В. І. Герье, Е. Жильсона, П. Козловскі, О. Ф. Лосева, Г. Маєра, Г. Майорова, С. Неретіної, А. Погоняйла, А. Столярова, В. І. Уколової, Є. Трубецького та ін.

З визначеного автор ставить **мету**: провести філософську розвідку земної місії церкви та її право на примус у доктрині св. Августина й виявити шляхи синхронізації індивідуального й колективного.

Виклад основного матеріалу. Августинова доктрина церкви переважно було вироблена в ході безкомпромісної боротьби з рухом донатистів. Останні мали величезний вплив у IV-V ст. і вважали, що всі євангельські пророцтва торкалися християн Північної Африки. У їхньому уявленні саме африканська спільнота вірян є народом-богоносцем. За велике мучеництво їй наданий дар створити істину церкву - ту церкву, яка не повинна бути всевітньою, універсальною спільністю християн, а є громадою одного народу. Більше того, церква зобов'язана бути спільністю святих праведників та вибраних мучеників і не вмщувати у своє святе тіло маловірних нікчем. Такий самий принцип поділу на "святі" й ті, що потрапили під владу диявола, народи використовували донатисти стосовно історії. Розглядаючи культурно-історичні чинники виникнення донатистського світогляду, Є. М. Трубецької звертав увагу, що представники цього руху ставляться "...однаково вороже до вселенської церкви, як і римської державної церкви, і